

Sayı: 42

BASIN DUYURUSU

2001 YILI PARA VE KUR POLİTİKASI

Gazi Erçel

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

22 Aralık 2000

Ankara

2001 yılında uygulanacak para ve kur politikasının çerçevesi, uygulama prensipleri ve rakamsal boyutları konularında bazı açıklamalar yapmak istiyorum.

İçinde bulunduğumuz yılda, kur sepetinin nominal değişimini gelecek 12 aylık dönemi kapsayacak şekilde düzenli bir biçimde açıklanmıştı. En son 29 Eylül 2000 tarihinde, yine bir basın duyurusu ile, Temmuz-Aralık 2001 döneminde uygulanacak kur politikasına ilişkin genel ilkeler, kur sepeti bandının üst ve alt değerleri, merkezi kur sepetinin günlük değerleri ile birlikte piyasaların dikkatine sunulmuştu. Bu bağlamda, 2001 yılı ikinci altı aylık döneminde merkezi kur sepetinin aylık artış oranı yüzde 0.85 olarak açıklanmıştır. Böylece, merkezi kur sepeti gözönüne alındığında, Türk lirasının, döviz sepeti karşısındaki değer kaybı 2001 yılında yüzde 10.85 olmaktadır. Önceden de taahhüt edildiği gibi, kur bandının toplam genişliği aşamalı olarak artırılacak, 1 Temmuz 2001'den 31 Aralık 2001'e kadar kademeli olarak yüzde 7,5'e, 30 Haziran 2002'ye kadar yüzde 15'e ve 31 Aralık 2002'ye kadar yüzde 22,5'e yükseltilecektir. Kur sepeti programın başında da ilan edildiği gibi 1 ABD doları ve 0.77 Euro'dan oluşacaktır.

Kur bandı içerisinde, döviz kurları bankalararası döviz piyasasında serbestçe belirlenecek ve Merkez Bankası, kur sepetinin, bandın sınırları dışına çıkmasına izin vermeyecektir. Dolayısıyla, kademeli olarak genişleyen kur rejimi süresince, bandın alt ve üst sınırlarında uluslararası rezervler dengeleyici değişken rolünü sürdürecektir. Ancak, kur bandı içerisinde, Merkez Bankası Hazine'nin mali ajanı sıfatı ile ve Hazine adına döviz alım ve satım işlemleri yapabilecektir.

Kasım ayının son haftasına kadar, para politikasının temel operasyonel kuralını, bilançomuzdaki net iç varlıklar büyüklüğünü her üç ayda bir değişen ve önceki üç aylık dönemin sonundaki para tabanı stok büyüklüğünün +/-yüzde 5'nin belirlediği koridor içerisinde günlük olarak tutmak oluşturmuştu. Ancak, Kasım ayının ikinci yarısında başlayan süreç sırasında, mali piyasalarda yaşanan kriz ve bunu takip eden döviz talebi artışı, Merkez Bankası'nın döviz rezervlerinin hızla azalmasına neden olmuştur. Aynı dönemde Merkez Bankası gerektiği şekilde süratle hareket etmiş ve krizin bankacılık sistemi üzerinde yaratacağı olumsuz etkiyi gözönüne alarak, Uluslararası Para Fonu ile de görüşerek, net iç varlıklar koridor limitlerinin dışına çıkarak gerekli likiditeyi sisteme vermiştir. Bu gelişmeler çerçevesinde, yıl sonu net iç varlıklar tavan değeri de revize edilmiştir.

Yıl sonu net iç varlıklar performans kriteri, bayram ve yılbaşı tatili dönemi öncesi oluşacak para tabanı talebindeki dalgalanmalar gözönüne alınarak, 11 Aralık 2000 ve 11 Ocak 2001 tarihlerindeki "net iç varlıklar" düzeylerinin ortalamasının alınması suretiyle hesaplanacaktır. Tablo 1'den izlenebileceği üzere, 2000 yıl sonu performans kriteri 1 650 trilyon Türk lirası olarak belirlenmiştir. Piyasalardaki dalgalanmalar sırasında artan net iç varlıklar büyüklüğünün, net dış varlıkların artışına paralel olarak, kademeli bir şekilde azalacağını öngörmekteyiz. Bu çerçevede, 30 Haziran 2001 tarihine kadar belirlenen net iç varlıklar tavan değerleri azalan bir eğilimde belirlenmiştir. Buna bağlı olarak, yılın ilk çeyreğine ilişkin performans kriteri, aylık olarak gözlemlenecektir. Geçtiğimiz dönemde, para politikasını şekillendiren temel mekanizmayı belirleyen net iç varlıklar koridoru ise, yeni dönemde geçerli olmayacaktır.

Kademeli olarak genişleyen kur bandı uygulaması ile birlikte, 2001 yılı ikinci yarısında, net iç varlıklar politikası daha esnek olacak ve para politikası daha aktif olarak uygulanabilecektir. Düşen enflasyon ortamında, para talebi tahmininin zorlaşması ve de önümüzdeki yılın ilk yarısında yabancı sermaye girişlerinin ulaşacağı boyutun belirsizliği

nedeniyle, 2001 yılı ikinci yarısındaki net iç varlıklar tavan değerleri, gösterge niteliğinde açıklanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Net İç Varlıklar Kalemi Performans Kriteri

	Tavan Değeri (Trilyon TL)	
30 Eylül 2000	-1.308	Gerçekleşme
31 Aralık 2000	1.650	Performans Kriteri 1/
31 Ocak 2001	900	Performans Kriteri 2/
28 Şubat 2001	800	Performans Kriteri 2/
31 Mart 2001	650	Performans Kriteri 2/
30 Haziran 2001	200	Performans Kriteri 2/
30 Eylül 2001	480	Gösterge Hedef
31 Aralık 2001	950	Gösterge Hedef

- 1) 11 Aralık 2000 ve 11 Ocak 2001 tarihleri arasındaki değerlerin ortalaması kullanılarak hesaplanacaktır.
- 2) Söz konusu tarihlerden önceki 5 işgününde gerçekleşen değerlerin ortalaması kullanılarak hesaplanacaktır.

Türk lirası mevduat munzam karşılık oranları, 12 Ocak 2001 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, yüzde 6'dan yüzde 4'e düşürülmüştür. Yılın kalan döneminde zorunlu karşılık oranlarında herhangi bir düzenleme yapılmayacaktır. Bankacılık sistemini likidite açısından rahatlatacak olan bu uygulamanın etkisi, net iç varlıklar tavan değerleri belirlenirken gözönüne alınmıştır.

Mali piyasalarda yaşanan dalgalanmalar ile birlikte, Merkez Bankası, 22 Kasım-5 Aralık döneminde toplam 6.8 milyar ABD doları tutarında net döviz satışı gerçekleştirirken, 6 Aralık'tan itibaren 1.6 milyar ABD doları tutarında net döviz alım işlemi yapmıştır.

Yıl sonu net iç varlıklar tavan değerinin revizyonuna paralel olarak, net uluslararası rezervler büyüklüğünün taban değeri de revize edilmiştir. Buna göre, 21 Aralık 2000 ve 11 Ocak 2001 tarihlerindeki düzeylerinin ortalaması alınarak hesaplanacak olan, Aralık 2000 net uluslararası rezervler performans tabanı, 10.4 milyar ABD doları olarak yeniden belirlenmiştir.

Net uluslararası rezervlerin taban değerleri yılın ilk üç aylık döneminde diğer performans kriteri olacaktır. Ancak Tablo 2'den izlenebileceği üzere, yine net iç varlıklar kriterinde olduğu gibi, 2001 yılı Mart ayı sonuna ilişkin taban performans kriterinin yanısıra, Ocak ve Şubat ayları için de taban değerler belirlenmiştir. Diğer taraftan, Haziran, Eylül ve Aralık 2001 taban değerleri gösterge niteliğindedir. Ek olarak, net uluslararası rezervler, 30 Kasım 2000 tarihindeki çapraz kurlar veri alınarak belirlenen sabit program çapraz kurlarından hesaplanacaktır.

Tablo 2. Net Uluslararası Rezervler Performans Kriteri

	Taban Değeri (Milyon ABD Doları)	
30 Kasım 2000	11.096	Gerçekleşme
31 Aralık 2000	10.400	Performans Kriteri 1/
31 Ocak 2001	10.700	Performans Kriteri
28 Şubat 2001	10.900	Performans Kriteri
31 Mart 2001	11.000	Performans Kriteri
30 Haziran 2001	12.000	Performans Kriteri
30 Eylül 2001	12.200	Gösterge taban değeri
31 Aralık 2001	12.400	Gösterge taban değeri

1) 21 Aralık 2000 ve 11 Ocak 2001 tarihleri arasındaki değerlerin ortalaması kullanılarak hesaplanacaktır

2001 yılının ikinci yarısında faiz politikasına verilecek esneklik ile para politikasının daha aktif ve etkin olarak uygulanması, enflasyonun düşürülmesine yönelik olarak uygulanan diğer politikalarla birlikte, enflasyon hedefine ulaşılabilirliği sağlayacak faktörler olacaktır.

Döviz kurlarının enflasyonu doğrudan ve dolaylı olarak etkilemesi eksenine odaklanan para politikasının yerini, kademeli olarak, bir çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde başarı ile uygulanmakta olan ve resmi enflasyon hedeflerinin nominal çapa olduğu, "Enflasyon Hedeflemesi" uygulaması olacaktır.

Bu doğrultuda, politikaya yönelik olarak Merkez Bankası bünyesinde analitik ve istatistiksel çalışmalar da yürütülmektedir.

Fiyat istikrarını hedefleyen bir merkez bankası'nın bu hedefe ulaşması için para politikasının etkin olarak yürütebilmesi, etkin para politikası yürütmenin temel şartları olan Merkez Bankası'nın elindeki para politikası araçlarının yeterli olması, bu araçları kullanabilme özgürlüğünün sağlanması ve bilançosu üzerindeki kontrolünün kalıcı olması ile yakından ilişkilidir. Dolayısıyla T.C Merkez Bankası Kanunu'nun, Banka'nın amacını, politika araçlarını ve görevlerini net bir biçimde kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesi ile hem Merkez Bankası'nın operasyonel bağımsızlığının hem de sorumluluk alanlarının altı çizilmiş olacaktır. Türkiye'nin gelecekte, Avrupa Birliği'ne geçiş sürecinin önemli yapı taşlarından biri de Merkez Bankası Kanunu'nun Maastricht Antlaşması'na uyumlu hale getirilmesi gereğidir. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan yeni "Merkez Bankası Kanunu" hkmete en kısa sürede sunulacaktır.

Merkez Bankası şeffaflık ve hesapverebilirlik politikası gereği, bilançosunu ve Para Programı uygulamalarını yayınlamaya devam edecektir. Aynı şekilde politika uygulamalarına ilişkin sinyalleri ve uygulama yöntemlerini içeren basın duyuruları ile yine kamuoyu bilgilendirilmeye devam edilecektir. Diğer taraftan, Merkez Bankası'nca hazırlanan "Enflasyon Raporu'nun" ilk iki sayısı da yayınlanmış durumdadır.

Merkez Bankası olarak, enflasyonun tek haneli rakamlara düşürülmesine yönelik uygulamaya konan programın başarıya ulaşacağı inancındayım. Bireyler, sektörler ve kurumlar arasındaki eşgüdüm ve işbirliğinin giderek artmasıyla birlikte, program hedeflerinin inanılabilirliği ve dolayısıyla ulaşılabilirliği çok daha güçlenecektir.